

نقش سازمانهای بین المللی در جهانی شدن اقتصاد و تاثیر آن بر حاکمیت ملی

*دکتر داریوش اشرفی **دکتر رضا اسلامی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۲/۱۷

چکیده

پایان جنگ جهانی دوم آغاز گسترش روابط سازمان یافته بین المللی و رشد ارتباطات بین ملل مختلف در تمامی عرصه ها خصوصا دادوستد کالا و خدمات بود. گسترش این ارتباطات منجر به پدیده ای شد که جهانی شدن نام گرفته است. جهانی شدن با آزادی تجارت و رقابت گره خورده است. الزامات آن نیز تاکنون این بوده است که دولت ها برای ورود به این عرصه مجبور شده اند تا حد زیادی قوانین، مقررات، سیاست ها و خط مشی خود را تغییر و الزامات و تعهدات بین المللی متعددی را بپذیرا شوند. فعالیت سازمان های بین المللی اعم از جهانی و منطقه ای نیز این روند را شدت بخشید.

جهانی شدن مرز قطعی و ثابت بین حوزه امور داخلی و بین المللی را تغییر داده و فرآیند جهانی شدن، دگرذیسی مفاهیم و ساختار سنتی حاکمیت و روابط بین حاکمیت و حقوق را در پی داشته است. صلاحیت سرزمینی کشورها بواسطه جهانی شدن اقتصاد و روابط اجتماعی بشدت تحت فشار قرار گرفته است. در این دگرذیسی اقتدار تمامی کشورها اعم از قوی و ضعیف بعلت ادغام در اقتصاد جهانی زایل شده است.

واژگان کلیدی: سازمان های بین المللی، جهانی شدن، حاکمیت ملی، سازمان تجارت جهانی

مقدمه

جهان گرایی ای یک روند تاریخی است که با حاکمیت قانون و حقوق بین دولت ملت ها مرتبط است. ۲ با انقلاب صنعتی و متعاقب آن توسعه تجارت جهانی و تشکیل بازارهای مالی روند آن شتاب گرفت. الزامات آن نیز تاکنون این بوده است که دولت ها برای ورود به این عرصه مجبور شده اند تا حد زیادی قوانین، مقررات، سیاست ها و خط مشی خود را تغییر و الزامات و تعهدات بین المللی متعددی را بپذیرا شوند. ۳ از دهه ۱۹۸۰ میلادی و با توسعه فناوری های نوین ارتباطی مانند کامپیوتر، اینترنت و ارتباطات ماهواره ای که سبب تحول در تجارت جهانی و بازارهای پولی و مالی از سوی و گسترش آگاهی های عمومی از سوی دیگر شد مقوله ای بنام جهانی شدن ۴ وارد ادبیات سیاسی، حقوق و اقتصاد گردید. گسترش فعالیت سازمان های بین المللی اعم از جهانی و منطقه ای نیز این روند را شدت بخشید. ۵

واژه جهانی شدن نخستین بار توسط مارشال مک لوهان در سال ۱۹۷۰ مطرح شد. ۶ وی پیش بینی کرد پیشرفت ارتباطات، دهکده ای جهانی متشکل از آحاد بشر پراکنده در پنج قاره را ایجاد خواهد کرد. ۷ با پیشرفت وسایل ارتباط جمعی شامل ماهواره، اینترنت و شبکه های IT و غیره جهان رو به کوچکی و بی مرزی پیش می رود و دهکده جهانی مک لوهان در حال تحقق است.

پایان جنگ سرد و انهدام نظام دو قطبی مسیر جهانی شدن را هموارتر نمود ۱ و اقتدار دولت ها هر چه بیشتر تحت عوامل متعددی چون انقلاب در ارتباطات و اطلاعات، تحولات تکنولوژی، شرکت های چند ملیتی، سازمان ها و سایر بازیگران غیر دولتی قرار گرفت.

عمده ترین و بحث انگیزترین جنبه جهانی شدن را می توان در تاثیر این پدیده بر اقتصاد ذکر کرد. محمل جهانی شدن از این منظر را می توان توسعه همه جانبه ارتباطات یا انقلاب انفورماتیک دانست. روابط اقتصادی و مالی بین المللی تحت تاثیر جریان اطلاعات و سرمایه ها در شبکه های بین المللی به نقاط مختلف جهان قرار می گیرد. ۲

استفاده از اینترنت نیز روابط اقتصادی و تجارت جهانی را آن چنان تحت تاثیر قرار داده است که می توان گفت دهکده جهانی مک لوهان در حال تحقق یافتن است. در این فضا، شرکت های فراملی با کمک تکنولوژی ارتباطی و حمل و نقل سریع،

دستاوردهای عظیم صنعتی خود را به سهولت و با سرعتی غیر قابل تصور و فارغ از مرزها به اقصی نقاط جهان می-فرستند. شیوه تولید از صنعتی به فناوری اطلاعاتی تغییر یافته است. اگرچه آثار جهانی شدن و نقش سازمان های بین المللی در آن در همه عرصه های مرتبط با زندگی اجتماعی بوده است اما تأثیر سازمان ها در حوزه های اقتصاد، نقش بارزتری در تحول حاکمیت ملی ایفا کرده که در این مقاله آنها را مورد بررسی قرار می دهیم.

۱- آزادی تجارت و رقابت

جهانی شدن با آزادی تجارت و رقابت گره خورده است. رقابت آزاد، منصفانه و متعادل و حذف موانع و رفتارهای انحصاری و تبعیض آمیز از جمله بسترها و زمینه های تجارت آزاد است که نقش اصلی در اجرا و بهره مندی از آن ها بر عهده اشخاص خصوصی اعم از حقیقی و حقوقی می باشد. رقابت آزاد خود زمینه ساز همگرایی جهانی است. همگرایی به معنای یکپارچه سازی بازارها و باز کردن آنها بر روی یکدیگر، حذف موانع تجارت آزاد و ایجاد بستر مناسب برای تشویق و ترغیب تجار و شرکت ها در بازار سایر کشورها می باشد. ۱ در اساسنامه سازمان تجارت جهانی "گسترش تولید و تجارت کالاها و خدمات ضمن فراهم کردن امکانات استفاده بهینه از منابع جهان منطبق با هدف توسعه قابل دوام" ۲ بعنوان هدف سازمان قید شده است. در مقدمه معاهده رم نیز صریحا قید شده است که هدف معاهده تقویت همگرایی کشورهای عضو و ایجاد یک اتحاد اقتصادی و پولی و ایجاد ارز و احد و با ثبات می باشد. ۳ در مقدمه معاهده آمستردام کشورهای عضو اتحادیه اروپا حتی پا را از این فراتر نهاده تقویت همبستگی و اتحاد اقتصاد کشورهای عضو در جهت توسعه متوازن، اجرای سیاست های مشترک بازرگانی و حذف موانع و محدودیت های تجاری را خواستار شده اند. ۴

۲- تکالیف فراگیر

می توان گفت مرکز ثقل جهانی شدن در حوزه اقتصاد سازمان تجارت جهانی ۱ است. این سازمان تکالیفی برای اعضا مقرر کرده که حاکمیت آنان را به طور اساسی تحت الشعاع خویش قرار داده است. مهم ترین این تکالیف عبارتند از: ۱) اصل دولت کامله (الوداد ۲) اصل رفتار ملی (۳) اصل دسترسی به بازار (۴) اصل عدم تصویب قوانین محدود کننده تجارت آزاد.

۱- ۲ - اصل دولت کامله الوداد

این اصل به این معنی است که به محض اعطای امتیازی در امور تجاری از سوی هر یک از اعضا به هر طرف تجاری این امتیاز بخودی خود به سایر اعضا نیز تسری می یابد. ۳ از نظر تاریخی اگر چه بعضی از کشورهای اروپایی رعایت اصل دولت کامله الوداد در امور سیاسی را از بعضی از دول آسیایی و امریکایی درخواست می کردند مع هذا قبول قراردادهای براساس شرط کامله الوداد اغلب برای دولت ها ناخوشایند بود زیرا سبب محدود شدن آنان در تنظیم روابط با دیگران و حاکمیت ملی شان می شد. ۴ اما اکنون دولت هایی که عضو سازمان تجارت جهانی هستند موظفند این اصل را پذیرفته و رعایت کنند. در این راستا در موافقتنامه عمومی راجع به تجارت خدمات آمده است " هر عضو در مورد هر اقدام مشمول موافقت نامه حاضر فوراً و بدون قید و شرط رفتاری را در مورد خدمات و عرضه کنندگان خدمات هر عضو دیگر در پیش خواهد گرفت که از رفتار متخذه در مورد خدمات و عرضه کنندگان خدمات مشابه هر کشور دیگر نامطلوب تر نباشد" ۱ شرط کامله الوداد به حوزه مالکیت فکری نیز تسری یافته است: " هر گونه مزایا، منافع، امتیازات یا معافیتی که در خصوص حمایت از مالکیت فکری، یک عضو به اتباع هر کشور دیگر اعطا کند فوراً و بدون هیچ گونه قید و شرطی در مورد تمام اتباع تمام اعضای دیگر پذیرفته خواهد شد. ۲" به علاوه در بند ۵ از ماده ۵ موافقتنامه راجع به اعمال اقدامات بهداشتی و بهداشت نباتی، پاراگراف سوم از مقدمه موافقتنامه راجع به موانع فنی فرا راه تجارت ۳، ماده دوم و پنجم همین موافقت نامه، بند یک ماده ۲ از موافقت نامه راجع به بازرسی قبل از حمل ۴ و ماده ۳ همین موافقت نامه نیز مقررات مشابهی وجود دارند.

۲- ۲ - اصل رفتار ملی

اصل رفتار ملی به نوعی مبین عدم تبعیض در رفتار و تعهد به آن برای اعضا است ۵ بدین معنی که اعضا نباید هیچ برخورد تبعیض آمیزی بین اتباع خود و اتباع سایر کشورهای عضو معمول دارند. به موجب این اصل اعضا متعهدند که در زمینه های مورد توافق در امر تجارت بین اتباع خود که به امر تولید و تجارت اشتغال دارند با اتباع سایر کشورهای عضو تفاوتی قایل نشده، مقررات و امتیازات را برای تمامی تجار و صنعتگران به طور یک نواخت اعمال کنند. ۶ در این رابطه موافقت نامه راجع به جنبه های مرتبط با تجارت حقوق مالکیت فکری مقرر کرده است: " هر عضو در مورد اتباع اعضای دیگر رفتاری را اتخاذ خواهد کرد که از رفتار متخذه در قبال اتباع نامطلوب تر نباشد. ۱" هم چنین اسناد دیگری نیز مبین همین مقرر می باشند: "

فهرستی توضیحی در مورد اقدامات سرمایه‌گذاری مرتبط با تجارت کالا که با تعهد به رفتار ملی مندرج در بند ۴ ماده ۳ گات ۱۹۹۴ و تعهد به حذف کلیه محدودیت‌های مقداری^۲ مندرج در بند ۱ ماده ۱۱ گات ۱۹۹۴ مغایرت دارند در ضمیمه موافقت‌نامه حاضر گنجانده می‌شود.^۳

۳-۲- اصل دسترسی به بازار

اصل دسترسی به بازار نیز مبین حاکمیت قواعد سازمان‌های تجاری بین‌المللی از جمله سازمان تجارت جهانی بر قواعد و مقررات دولت‌های عضو و ممنوعیت آنان در وضع و تصویب قوانین مغایر با آن می‌باشد. به موجب این اصل در‌های بازارهای تمامی کشورهای عضو باید به روی تمامی تجار، صنعتگران و عرضه‌کنندگان خدمات کشورهای عضو باز باشد و آن‌ها نباید هیچ محدودیتی در ورود به بازارهای سایر کشورهای عضو داشته باشند. در همین ارتباط معاهده عمومی راجع به تجارت خدمات مقرر کرده است: "در خصوص دسترسی به بازار از طریق روش‌های تعیین شده در ماده ۱، هر عضو رفتاری را در مورد خدمات و عرضه‌کنندگان خدمات اعضای دیگر در پیش خواهد گرفت که از رفتار مقرر بر اساس ترتیبات، محدودیت‌ها و شرایط مورد توافق و تعیین شده در جدولش نامطلوب‌تر نباشد." ۴ یکی از مهم‌ترین موارد شمول دسترسی به بازار در حوزه محصولات کشاورزی است. چنانکه مقرر شده است: "با پایبندی به دستیابی به تعهدات الزام‌آور خاص در حوزه‌های دسترسی به بازار، حمایت داخلی، رقابت صادراتی و رسیدن به توافق در زمینه‌های بهداشتی و بهداشت نباتی، با توافق در این مورد که کشورهای توسعه‌یافته عضو در عمل به تعهدات خود در حوزه دسترسی به بازار، نیازها و شرایط ویژه کشورهای در حال توسعه عضو را با فراهم کردن وسایل بهبود بیشتر فرصت‌ها و شرایط دسترسی به بازار در مورد محصولات کشاورزی دارای اهمیت ویژه‌ای برای این اعضا به حساب خواهند آورد." ۱ در سایر جنبه‌های مرتبط با تجارت نیز شبیه این مقرر وجود دارد. هم‌چنان که در حوزه تجارت پوشاک توافق شده است: "اعضا موافقت می‌کنند مقررات بند ۱۸ ماده ۲ و شق ب از بند ۶ ماده ۶ را بنحوی که کارگیرند که افزایش معنی‌دار امکانات دسترسی به بازار برای عرضه‌کنندگان کوچک و توسعه فرصت‌های تجاری برای تازه‌واردان به بخش تجارت و پوشاک را اجازه دهد." ۲

۴-۲- اصل عدم تصویب قوانین محدودکننده تجارت آزاد

وقتی دولتی متعهد می‌شود راجع به موضوعی، قانونی را نسخ یا قانون خاصی را وضع نماید و استانداردهای خاصی را اعمال نماید طبیعی است که محدودیت‌هایی بر وی اعمال شده و حاکمیتش محدود گشته است.^۳ در حوزه تجارت، اقتصاد و بازرگانی در بسیاری از موارد سازمان‌های بین‌المللی اقتصادی چنین محدودیت‌هایی را بر دولت‌ها اعمال می‌کنند. در این رابطه می‌توان مثال دیگری از سازمان تجارت جهانی ذکر کرد. اساس این سازمان بسط و گسترش تجارت و رفع محدودیت‌های تجاری در سرتاسر جهان است. ۱ از آن‌جا که دولت‌ها غالباً با وضع و تصویب قوانین، سیاست‌های خود را اعمال و موانعی بر سر راه تجارت آزاد ایجاد می‌کنند طبیعی است که عمده سیاست‌های این سازمان معطوف به منع دولت‌ها از دخالت در بازار از طریق تصویب قوانین محدودکننده باشد. ۲ لذا یکی از سیاست‌های این سازمان که همواره بر آن تأکید شده است منع دولت‌ها از تصویب قوانین محدودکننده تجارت آزاد بوده است. مکانیسم نظارت نیز بر عهده‌ی خود اعضا می‌باشند بدین معنا که هر عضو حق دارد در صورت تخلف عضو دیگر توجه سازمان را به آن جلب کرده و حل و فصل آن را در چارچوب سازمان بخواهد. در بخش اجرای اقدامات تفاهم‌نامه راجع به مقررات تراز پرداخت‌ها در موافقت‌نامه گات ۱۹۹۴ آمده است "اعضا خواهند کوشید از وضع محدودیت‌های مقداری جدید برای مقاصد مربوط به تراز پرداخت‌ها خودداری کنند." ۳ در سایر موافقت‌نامه‌ها نیز به این مهم تأکید شده است: "هر عضو تعهد می‌کند هیچ‌گونه یارانه صادراتی به غیر از آن‌چه مطابق با این موافقت‌نامه و مطابق با تعهدات مشخص شده در جدول آن عضو باشد پرداخت نکند" ۴ در موافقت‌نامه راجع به اعمال اقدامات بهداشتی و بهداشت نباتی نیز اعلام شده است "این نکته که هیچ‌عضوی را نباید از اتخاذ یا اقدامات لازم برای حفاظت از حیات یا بهداشت انسان، حیوان یا نبات منع کرد تأیید می‌شود مشروط بر اینکه اقدام مزبور به طریقی اعمال نشود که در صورت حاکم بودن شرایط مشابه وسیله تبعیض دلخواهانه یا غیر قابل توجیه میان اعضا را بوجود آورده یا محدودیتی پنهان بر تجارت بین‌المللی اعمال کند." ۱ شبیه این قواعد در مقدمه موافقت‌نامه راجع به موانع فنی فرا راه تجارت، مقدمه راجع به اقدامات سرمایه‌گذاری مرتبط با تجارت، مقدمه موافقت‌نامه راجع به بازرسی قبل از حمل، مقدمه راجع به قواعد مبدا و مقدمه راجع به جنبه‌های مرتبط با تجارت حقوق مالکیت معنوی را می‌توان نیز مشاهده کرد.

۳- تکالیف خاص

کشورهای جهان از جنبه‌های گوناگون اعم از توسعه‌یافتگی، وضعیت سیاسی و اقتصادی با یکدیگر تفاوت دارند. این تفاوت‌ها بنوبه خود سبب می‌شوند که سازمان‌های اقتصادی و مالی بین‌المللی به واقعیت‌ها توجه نموده و در مواردی با توجه به وضعیت خاص هر عضو حقوق و تکالیفی را برای اعضا مقرر کنند. در این قبیل سازمان‌ها، قواعد شاخص و تکالیف اولیه در

رابطه با کشورهای توسعه یافته تعیین گشته و ملاک قانون گذاری اولیه و مبنا کشورهای مزبور می باشند. دلایل آن این است که سهم چنین کشورهایی در اقتصاد و تجارت جهانی اساسا با کشورهای در حال توسعه قابل مقایسه نیست و دلیل دیگر نیز می تواند این باشد که سازمان های اقتصادی بین المللی تلاش می کنند قواعد و مقررات مورد اعمال خود را برای همه نقاط جهان تعمیم دهند.^۲ این البته به معنای کاهش تعهدات و مسئولیت های کشورهای در حال توسعه نمی باشد بلکه سعی می شود با کاهش تعهد و فشار اولیه رفته رفته این کشورها شرایط لازم را برای پذیرش تعهدات هم سان با سایر کشورها پیدا کنند. مثلا در موافقت نامه تاسیس سازمان تجارت جهانی آمده است^۱ با تصدیق مجدد این که برای تضمین سهم کشورهای در حال توسعه به ویژه کشورهای دارای کمترین میزان توسعه یافتگی، در رشد تجارت بین-المللی متناسب با نیازهای توسعه اقتصادی آنها تلاش های مثبتی لازم است^۱ یا موافقت نامه راجع به اعمال اقدامات بهداشتی و بهداشت نباتی مقرر کرده است^۲ اعضا موافقت می کنند که ارایه ی کمک فنی به سایر اعضا خصوصا کشورهای در حال توسعه عضو را به صورت دو جانبه یا از طریق سازمان های بین المللی مربوط تسهیل کنند^۳ شاید مهم ترین رفتار ویژه ای را که سازمان در تکلیف کشورهای مقرر کرده بتوان در تهیه و ارایه فهرست تعهدات ضمانت شده جستجو کرد. در این فهرست هر عضو میزان دسترسی کارپردازان، تجار و صنعتگران خارجی را به امکانات و بازارهای داخلی به صورت تضمین شده تعهد می کند.^۴ هر عضو تعهدات خاص خود را که طبق قسمت ۳ موافقت نامه حاضر متقبل می شود در جدول تعیین خواهد کرد^۳

هدف از رفتار ویژه آن بوده است که شرایطی برای این دسته از کشورها ایجاد شود که بتوانند ابتدا تعهدات کمتری را بپذیرند و از فرصت بیشتری برای رسیدن به سطح کشورهای پیشرفته برخوردار شوند. مثلا موافقت نامه راجع به حفاظت-ها^۴ تحت عنوان کشورهای در حال توسعه عضو مقرر کرده است^۱ تا زمانی که سهم یک کشور در حال توسعه عضو در واردات یک محصول به کشور وارد کننده عضو از ۳ درصد تجاوز نکند هیچ اقدام حفاظتی در مورد واردات محصول مورد بحث از کشورهای در حال توسعه عضو اعمال نخواهد گردید مشروط به آن که کشورهای در حال توسعه عضو که هر یک سهمی کمتر از ۳ درصد در واردات دارند روی هم رفته بیش از ۹ درصد از کل واردات محصول مورد بحث را بخود اختصاص ندهد باشند^۱ موافقت نامه راجع به یارانه ها و اقدامات جبرانی نیز مقرر کرده است^۲ اگر کشور در حال توسعه عضو اجرای چنین یارانه هایی را برای بیش از هشت سال لازم تشخیص دهد، حداکثر یک سال قبل از انقضای این مدت مشورت نهایی را با کمیته آغاز خواهد کرد اگر کمیته تشخیص دهد که تمدید این مدت قابل توجیه است این کشور در حال توسعه عضو هر ساله می تواند به این روند ادامه دهد^۲

۱-۳ - کاهش اختیارات دولت و افزایش حقوق اشخاص خصوصی

یک جامعه جدید در جهان در حال شکل گیری است که وضعیت فعلی و آینده جهان را متفاوت از گذشته کرده و خواهد کرد. در هم تنیده شدن تار و پود روابط ملل مختلف را می توان در حجم سرمایه گذاری ها و تجارت خارجی، همسان سازی هر چه بیشتر قوانین و مقررات و تبعیت از مقررات واحد و هماهنگ دید. نظام اقتصاد آزاد رقابتی دنیا را به شکل یک بازار وسیع و یکپارچه می بیند. این نظام قوه محرکه و نیازهای انسان ها را صرف نظر از همه تفاوت ها از یک ریشه می داند^۳ و وظیفه دولت ها را فراهم کردن محیط رقابت سالم در همه زمینه ها و مسئولیت هایی می داند که مردم بر عهده دولت می گذارند و با پرداخت مالیات، هزینه آن را می پردازند. سازمان تجارت جهانی را می توان محور و نقطه ثقل تنظیم و هدایت کننده سیاست و خط مشی دولت ها در عرصه اقتصاد دانست. فرآیند الحاق به این سازمان گویای تحمیل مقررات موسع و در عین حال پیچیده و محدود کننده اختیارات به کشورهای متقاضی عضویت است. در واقع در فرآیند الحاق هر دولتی به سازمان تجارت جهانی، گروه کاری مسئول بررسی الحاق، دو خواسته اساسی از کشور متقاضی دارد، اول گشایش میزانی از بازار کالاها و خدمات به روی واردات از سایر اعضای این سازمان که غالبا این عمل را "بهای بلیط ورودی" می نامند. دوم انطباق قوانین و مقررات اقتصادی و حتی غیر اقتصادی کشور متقاضی با قواعد و مقررات مندرج در موافقت-نامه های سازمان تجارت جهانی. بر مبنای پذیرش این دو خواسته است که کشور متقاضی آمادگی خود را برای عضویت در این باشگاه جهانی اعلام می کند. در این فرآیند است که نظام اقتصادی و رژیم تجاری کشور متقاضی در جلسات متعدد پرسش و پاسخ مورد ارزیابی قرار می گیرد. در این فرآیند معمولا سوالاتی طرح می شوند که مرتبط با نظام اقتصادی و حتی سیاسی کشور متقاضی است. سوالاتی هم چون مقررات و رویه های قیمت گذاری، نظام مالیاتی، پرداخت یارانه به بخش-های مختلف اقتصاد خصوصا کشاورزی، نظام سرمایه گذاری خارجی، تراز پرداخت، تعرفه های واردات گمرکات، معافیت های تعرفه ای، اقدامات حفاظتی و دیگر راهکارهای تجاری، مجوزهای وارداتی و مقررات صادراتی، استانداردهای بهداشتی و بهداشت نباتی، مقررات ارزی و نظام حمایت از حقوق مالکیت معنوی.^۲ طبیعتا آثار این الحاق، مقررات زدایی، خصوصی سازی کاهش دخالت دولت در اقتصاد و سایر امور اجتماعی و حتی سیاسی و در یک کلام افزایش نقش و حضور اشخاص در عرصه های مدیریت و اجرا در جامعه و نتیجتا کاهش نقش و اختیارات دولت است.

در یک معنای ساده مقررات زدایی را می توان عدم تنظیم مقررات و حذف تدریجی کنترل فعالیت های اقتصادی توسط دولت دانست. در این مفهوم مقررات زدایی فرآیندی است که دولت ها به منظور کارا تر کردن اقتصاد و بازار اقدام به کاهش، حذف و یا ساده سازی محدودیت های حاکم بر نظام کسب و کار می کنند. اگر چه در ظاهر انگیزه این اقدام این است که مقررات ساده تر و کمتر منجر به رقابت بیشتر، کارایی بالاتر، قیمت تمام شده کمتر کالا و خدمات و رونق بیشتر اقتصادی است اما شکی نیست که مقررات زدایی سبب تسهیل، هماهنگی و یکنواختی بیشتر نظام های اقتصادی و سیاسی می شود: "مقررات زدایی موجب تسهیل ورود بنگاه های جدید به عرصه رقابت شده و هزینه ها را به طور محسوسی کاهش می دهد و در نتیجه تولید کالا و خدماتی که قبلا از نظر اقتصادی مقرون به صرفه نبوده امکان پذیر می شود." ۱

محدود شدن قدرت دولت از نتایج و آثار مقررات زدایی است. الزامات عضویت در سازمان تجارت جهانی هم چون عدم تبعیض و رفتارهای مبتنی بر آن، ارزش گذاری گمرکی، قواعد و مقررات مرتبط با صادرات و واردات، حذف کلی محدودیت های مقداری و حذف یارانه ها مبین الزام دولت های متقاضی عضویت به مقررات زدایی است. ۲ یکی از ابزارهای اصل آزادی تجارت نیز که از اصول بنیادین سازمان تجارت جهانی است یقیناً مقررات زدایی است که مقرر کرده است هیچ یک از اعضا حق ندارند جز تعرفه های گمرکی و مالیات ها محدودیت دیگری را در واردات یا صادرات کالا اعمال کنند. ۳

۳-۳- خصوصی سازی

فروش اموال دولتی و یا به عبارت دیگر خصوصی سازی یک رویکرد بارز در اقتصاد جهانی در سه دهه اخیر بوده است. بنا به یک گزارش فقط در بین سالهای ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۹ بیش از ۸۰۰۰ مورد خصوصی سازی در اطراف و اکناف جهان واقع شده است که ارزش آن بیش از یک تریلیون دلار بوده است. ۴ اگر چه ممکن است دلیل خصوصی سازی در برخی از کشورهای توسعه یافته را بتوان دشواری های اقتصادی و ناتوانی آن دولت ها در ادامه خدمات رفاهی و میل آنها به کارآمدی اقتصادی، تولید بیشتر و ارزانتر و ارزش افزوده بیشتر ذکر کرد ولی یقیناً در ارتباط با کشورهای عقب افتاده و در حال توسعه در موارد بسیاری فشار صندوق بی المللی پول نقش اصلی را در اقدام چنین کشورهایی برای خصوصی سازی داشته است. برای بیش از یک دهه صندوق بین المللی پول خصوصی سازی را به عنوان یک شرط استاندارد برای تعدیل ساختاری وام مقرر کرده بوده است. ۲ تاریخ نیز نشان می دهد کشورهایی که وارد رابطه الزام آور با موسسات مالی بین المللی می شوند متعاقباً اموال دولتی را هر چه بیشتر خصوصی کرده اند. بررسی اتفاقی سیاست های اعطای وام صندوق بین المللی پول در چهل کشور که عموماً از کشورهای کمتر توسعه یافته هستند آشکار می سازد که در طول دهه ۲۰۰۰ موافقت نامه های وام آن سازمان در دوازده کشور که عموماً کشورهای کمتر توسعه یافته بوده اند شامل شروطی بود که خصوصی سازی آب و یا بازگشت کامل هزینه های خدمات آرایه ی آب از جمله آنان بوده است. ۳ در واقع همه این کشورها از قاره آفریقا و در زمره فقیرترین و بدکارترین کشورها بودند که محکوم به رعایت شرایط صندوق بین المللی پول در خصوصی سازی تاسیسات آب و فاضلاب و بازگشت هزینه ها بودند. ۴ در واقع تحمیل این شروط دارای اهمیت دوگانه بوده است. در سلسله مراتب، صندوق بین المللی پول در راس موسسات مالی بین المللی می باشد. اجابت شرایط صندوق بین المللی پول دولت ها را قادر می سازد مهر تایید این سازمان که به نوبه خود سبب اجازه دسترسی به وام و تسهیلات سایر سازمان ها می شود را پیدا کنند. در مقابل چنانچه کشوری از قبول شرایط سازمان استنکاف کند بانک جهانی یا صندوق بین المللی پول ممکن است آرایه ی تسهیلات به کشور مستنکف را معلق یا متوقف نماید. بانک جهانی نیز مقررات مشابهی برای کشورهای وام گیرنده که غالباً از کشورهای ضعیف و فقیر هستند اعمال می کند. بانک جهانی در این رابطه یک برنامه ای را به عنوان استراتژی کمک کشوری ((CAS) برای کشورهای وام گیرنده تهیه می کند. ۲ در این استراتژی سرمایه گذاری هایی که بانک در نظر دارد در یک دوره میان مدت انجام دهد شرح می دهد. بانک سه سناریو را مقرر می کند: حالت بالا، حالت پایه و حالت پایین برای یک دوره سه تا پنج ساله. یک کشور در سناریو حالت پایین دسترسی کمی به اعتبارات بانکی دارد. هم چنان که دولت وام گیرنده شرایط مقرر را اجرا می کند معمولاً دسترسی بیشتری به تسهیلات و محدوده بالاتری از اعتبارات را دارد. برای مثال استراتژی کمک کشوری ۲۰۰۴-۲۰۰۷ بانک جهانی برای موزامبیک مقرر می کرد برای اینکه آن کشور به سطح بالاتری از اعتبار دسترسی پیدا کند این کشور باید اصلاحات در بخش عمومی را اجرا کند. بر همین اساس آن کشور برنامه توسعه ملی آب را با مشارکت بخش خصوصی در حومه شهر اجرا کرد. ۳

کشورهایی که سیاست بانک جهانی راجع به خصوصی سازی بخش آب را رد می کنند حتی ممکن است از طرف سایر موسسات کمک دهنده نیز تنبیه شوند. برای مثال هنگامی که غنا در مقابل بانک جهانی برای خصوصی سازی آب مقاومت کرد آژانس کمک بریتانیا کمک هایش را برای بخش آب به آن کشور متوقف کرد. ۴ در کشور اروگوئه نیز هنگامی که به علت نتایج رفراندومی که در کشور اروگوئه عقب نشینی جدی در اصلاحات به عمل آمد و سبب شد از مشارکت بخش خصوصی در حوزه آب و فاضلاب جلوگیری گردد. بانک جهانی نیز از تنظیم و تعدیل بدهی های آن کشور خودداری کرد. ۱

جهانی شدن مرز قطعی و ثابت بین حوزه امور داخلی و بین المللی را تغییر داده است. لذا در تعریفی دوباره از نظم حقوقی و رابطه و جایگاه حقوق داخلی و بین المللی و روابط آنها با یکدیگر هنگامی که بحث جهانی سازی به میان می آید لزوماً موضوع حاکمیت، مفهوم و حیطه و حدود آن نیز مطرح می شود. شکی نیست که فرآیند جهانی شدن، دگرپرسی مفاهیم و ساختار سنتی حاکمیت و روابط بین حاکمیت و حقوق را در پی داشته است. توسعه اقتصاد جهانی و همراه با آن تجدید ساختار قدرت اجتماعی مدل سرزمینی حاکمیت را تغییر داده است. صلاحیت سرزمینی کشورها به واسطه جهانی شدن اقتصاد و روابط اجتماعی به شدت تحت فشار قرار گرفته است. در این دگرپرسی اقتدار تمامی کشورها اعم از قوی و ضعیف بعثت ادغام در اقتصاد جهانی زایل شده است و دوم این که بعضی از مسئولیت های بنیادین کشورها در یک اقتصاد بازار یعنی مسئولیت های ابتدای شناخته شده که مفصلاً توسط آدام اسمیت تشریح شده و در طول دوپست سال بحث و اجرا شده دیگر اکنون پاسخگوی شرایط حاضر نیست و باید تغییر یابند.^۳ با جهانی شدن روابط اقتصادی، ناهمخوانی بین مفهوم سرزمینی حاکمیت و جریان های اقتصادی که وحدت و همبستگی کشور را سبب می شود در حال افزایش است. آژانس ها و موسسات متعددی در این فضا به وجود آمده، رشد کرده و فعالیت می کنند که خود مختاری و استقلال آنها از دولت ها روزافزون است. اتحادیه اروپا را می توان نمونه یک سازمان فراملی دانست که عضویت در اتحادیه لاجرم الزام کشورها را به تغییر و اصلاح قوانین خود قبل و بعد از عضویت در اتحادیه را پی داشته است. درک سازمانی اتحادیه اروپا بر این پایه مبتنی است که ریشه های قوی نظم قانون اساسی فدرال جدید شکل گرفته است. این نظریه، اتحادیه اروپا را بعنوان یک شکل همکاری فدرالیسم تلقی می کند که متکی به مکانیسم های همکاری رسمی و غیررسمی بین اعضا و مرکزیت جدید است.^۱ از همین روست که گفته شده "در یک مفهوم حقوقی سنتی از حاکمیت کشورهای عضو اتحادیه اروپا دیگر واحدهای حقوقی مستقل دارای حاکمیت نیستند. نه اتحادیه و نه قطب داخلی جامعه یک واحد دارای حاکمیتی نیستند. توزیع حقوق حاکمیتی در سطوح مختلف فقط یک حاکمیت بیرونی از سایر کشورهای عضو را دست نخورده باقی گذارده است"^۲

از زمان تشکیل اتحادیه اروپا^۳ همواره بحث چگونگی روابط حقوق داخلی کشورهای عضو و حقوق اتحادیه مطرح بوده است. و این سوال مطرح بوده که در صورت تعارض قوانین و مقررات داخلی با حقوق و مقررات اتحادیه کدام یک از آنها معتبر و لازم الاجراست. رویه دیوان اتحادیه اروپا همواره این بوده است که حقوق و مقررات اتحادیه دارای ویژگی الزام بلافصل بوده و همواره بر مقررات ملی دولت های عضو تفوق داشته است.^۱ این برتری شامل همه مقررات اتحادیه از جمله معاهدات اصلی، مصوبات اتحادیه و موافقت نامه های اتحادیه با کشورهای دیگر می باشد.^۲ بنابراین کشورها نه تنها ملزم به تغییر قوانین و مقررات متعارض با حقوق و مقررات اتحادیه می باشند بلکه حتی اگر قوانینی وضع کنند که مغایر با آن قواعد و مقررات باشد قوانین و مقررات تصویبی نامعتبر و قوانین اتحادیه لازم الاجرا می باشند.^۳ مفاد و مفهوم معاهدات راجع به سازمان تجارت جهانی نیز تماماً دلالت بر تعهدات دولت های عضو در عدم تصویب قوانین محدود کننده تجارت آزاد و اصلاح قوانین موجود دارد.^۴ اعضا خواهند کوشید از وضع محدودیت ها مقداری جدید برای مقاصد مربوط به تراز پرداخت ها خودداری کنند.^۵ همچنین سازمان تجارت جهانی برای ورود و مشارکت اعضا در بازارهای جهانی، دولت ها را ملزم به تبعیت از مقررات فنی استانداردهای جهانی می سازد که این امر موجب مطابقت استانداردهای ملی بر مبنای استانداردهای بین المللی می گردد. قوانین رفتاری سازمان متحد شکل بوده و نه فقط در بردارنده اقدامات مرزی مانند تعرفه های گمرکی و محدودیت های تجاری می باشند بلکه اقدامات داخلی که در تجارت داخلی موثر هستند مانند وضع مالیات ها، استانداردهای فنی و بهداشتی، پرداخت یارانه ها، الزامات سرمایه گذاری و حمایت از مالکیت فکری را در بر می گیرند.^۶ در نتیجه شرایط مذکور، مفهوم اقتصاد ملی و حاکمیت اقتصادی ضعیف تر و کم رنگ تر می شود و حق دولت ها برای تصویب و وضع قوانین محدودتر می گردد.

۳-۵- پذیرش کنوانسیون های مرتبط با حمایت از مالکیت فکری

حقوق مالکیت فکری هسته مرکزی موافقت نامه های تشکیل دهنده سازمان تجارت جهانی است^۱ و می توان گفت بنیان حقوقی عصر اطلاعات است. این رشته حقوقی همه چیز را تحت تاثیر قرار می دهد، از در دسترس بودن و قیمت داروی ایدز گرفته تا الگوی توسعه معماری و تنوع ریستی،^۲ اینترنت و ارتباطات. حقوق مالکیت فکری در نظام های قضایی مختلف متفاوت بوده است. اما با تلاش های گسترده ای که به عمل آمده است و بر اثر کنوانسیون ها و معاهدات متعددی که امضا شده اند جنبه های تجاری مرتبط با حقوق مالکیت فکری در حال یک نواخت شدن است.^۳ تا زمان شروع دور مذاکرات تجاری اروگوئه در سال ۱۹۸۶ وضع قواعد چند جانبه در حوزه حفظ حقوق مالکیت فکری عمدتاً در چارچوب سازمان جهانی مالکیت فکری^۴ متمرکز بود. ۵ سازمانی که هنوز هم مسئولیت اجرایی مهم ترین کنوانسیون های مالکیت فکری را بر عهده دارد. در سال ۱۹۸۶ که دور جدیدی از مذاکرات تجاری برای اصلاح و تکمیل مقررات گات شروع شد امریکا پیشنهاد مذاکره در قلمرو یک رژیم تجاری برای نیل به یک موافقت نامه بین المللی حمایت از مالکیت فکری را مطرح کرد. به نحوی که می توان گفت حفاظت از حقوق

مالکیت فکری در پرتو مقررات سازمان تجارت جهانی اجرای بین المللی حقوق مالکیت فکری در چارچوب مقررات لازم الاتباع تجاری لازم الاجرا خواهند بود. این دور از مذاکرات که در سال ۱۹۸۶ شروع شد یک دهه طول کشید. از همان شروع مذاکرات بین کشورهای توسعه یافته که خواستار تصویب یک موافقت نامه جامع که در برگیرنده همه جنبه های مرتبط با مالکیت فکری باشد با کشورهای در حال توسعه و کشورهای کمتر توسعه یافته که می خواستند هر موافقت نامه ای راجع به مالکیت فکری محدود به تجارت کالاهای تقلبی باشد اختلاف نظر وجود داشت. فقط در بخش کشاورزی شاید بتوان حداقل شش مورد را به عنوان نگرانی های کشورهای در حال توسعه بیان کرد: تهدیدات بر امنیت سنتی کشاورزی و غذایی، سوءاستفاده از قدرت انحصاری، افزایش وابستگی به کشاورزی پر هزینه، تهدیدات ناشی از تفاوت های اقلیمی و مسأله ی تقسیم سود، ۱. اما در نهایت این دسته از کشورها در مقابل فشارهای امریکا تسلیم شدند. بنابراین در سال ۱۹۹۵ موافقت نامه راجع به جنبه های مرتبط با تجارت حقوق مالکیت فکری^۲ (تریپز) بعنوان جزء تجزیه ناپذیر رژیم تجارت بین المللی تحت نظارت سازمان تجارت جهانی بوجود آمد. تریپز یک شبکه وسیعی در حمایت از حقوق مالکیت فکری ایجاد کرد و با عطف به کنوانسیون ها و معاهدات بین المللی مرتبط با حقوق مالکیت فکری آنها را در خود ادغام کرد. این موافقت نامه معرف یک گام مهم در تلاش برای هماهنگ سازی مقررات حقوق مالکیت فکری و ایجاد حداقل استانداردها برای قوانین ملی کشورهای عضو است که می توان آن را مهم ترین سند بین المللی حاکم بر حقوق مالکیت فکری قلمداد کرد. ۳. قواعد شاخص و ملاک قانون گذاری، قواعد و مقررات کشورهای اروپایی و امریکا می باشد. ۴. در حقیقت این کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته بودند که باید قوانین خود را با آن کشورها تطبیق می دادند. ۵. تریپز حقوق اختراع را بر بسیاری از موارد و اختراعات از جمله اختراعات بیوتکنولوژیکی، تولیدات کشاورزی، گونه های درختی، سموم دفع آفات نباتی و مواد دارویی تعمیم داده است. ۱ این سیستم یک مکانیسم قدرتمند اجرایی را برای الزام کشورهای عضو WTO به رعایت و حمایت از حقوق مالکیت فکری بنا نهاد. نظام اصلی اطمینان از اجرای مقررات تریپز توسط شورای موافقت نامه و حل و فصل اختلافات در چارچوب مکانیسم حل و فصل اختلافات WTO انجام می گیرد. این روش حل و فصل اختلافات و قدرت تنبیه کشورهای تریپز را به عنوان یک نیروی واقعی در جهان مطرح می کند. ۲.

همه اعضای تریپز عضو شورای تریپز^۳ هستند. این شورا مسئول نظارت بر اجرای موافقت نامه است. در این نظام شورا بررسی می کند که چگونه کشورهای عضو تعهداتشان را تحت موافقت نامه انجام می دهند. در واقع یک نظام کنترل متقابل بر اجرای موافقت نامه حاکم است. بدین معنی که همه کشورها قانونا بر یکدیگر نظارت می کنند تا مطمئن شوند که آیا دیگران بر طبق جدول تعیین شده در موافقت نامه قوانین خود را اصلاح نموده و اینکه آیا قوانین مصوب را تمام و کمال اجرا می کنند. گزارشات به شورای تریپز داده می شود و شورا به همه اعضا اجازه می دهد که مقررات یکدیگر را مرور کنند تا سیاست های حمایت از مالکیت فکری اعضا بهبود یابد. تریپز فقط از این که اعضا قوانین مربوطه را اصلاح کرده اکتفا نمی کند بلکه پیگیر اجرای آنها نیز هست. در موافقت نامه به این مهم پرداخته شده و مقرر شده دولت ها باید اطمینان حاصل کنند که حقوق مالکیت فکری اجرا می شوند و مجازات برای نقض قانون به اندازه کافی شدید هست که از نقض بیشتر جلوگیری کند. ۱. ادارسی باید منصفانه و برابر باشد و نباید غیر ضروری پیچیده و هزینه بردار باشد و صاحبان حقوق حق دسترسی آسان و ارزان به دادگاه را داشته باشند. موافقت نامه به طور تفصیلی چگونگی اجرا را شرح می دهد از جمله مقرراتی برای کسب مدرک اختراعات، اقدامات موقتی و احتیاطی، چگونگی اخذ خسارت و دیگر مجازات ها را پیش بینی کرده است. دادگاه باید اختیار صدور دستور معدوم کردن کالاهایی که بر اساس نقض حقوق مالکیت فکری تولید شده اند را داشته باشد. نظام حل و فصل اختلافات WTO و تصمیمات اتخاذ شده نشانگر آن است که چقدر مقررات تریپز در تعیین سیاست ها و رویه دولت ها هنگامی که بحث از حمایت از حقوق مالکیت به میان می آید موثر است. به طور مثال در یک مورد اختلافی بین هند و امریکا بروز کرد. امریکا مدعی بود که هند به تعهداتش بر اساس موافقت نامه عمل نکرده است. شکایت امریکا در چارچوب نظام حل و فصل اختلافات WTO بررسی و هیأتی که تشکیل شده بود در سال ۱۹۹۷ گزارشی تهیه کرد. هیأت به این نتیجه رسیده بود که هند به تعهداتش بر اساس موافقت نامه تریپز عمل نکرده است زیرا آن کشور در ایجاد یک مکانیسمی کارآمد برای حمایت از علائم تجاری، مواد دارویی، شیمیایی، و کشاورزی عمل ننموده بود. هند از این گزارش تجدید نظرخواهی کرد اما نهاد تجدید نظرخواهی WTO یافته های هیئت را تایید کرد. ۲.

نتیجه گیری

نقش سازمان های بین المللی در جهانی سازی و جهانی شدن، محدود شدن حاکمیت ملی را در پی داشته است. واقعیت آن است که اقتدار دولت ها هر چه بیشتر تحت تاثیر عوامل متعددی چون انقلاب در ارتباطات و اطلاعات، تحولات تکنولوژی، شرکت های چند ملیتی، سازمان ها و سایر بازیگران غیر دولتی قرار گرفته و نتیجه آن شده است که کارکرد دولت ها به نحو قابل ملاحظه ای تغییر یابد. نقش آفرینی انحصاری دولت ها در جامعه بین المللی پایان یافته و افراد، سازمان های بین المللی اعم از بین الدولی و غیر دولتی و شرکت های چند ملیتی قسمت بزرگی از آن نقش را بر عهده گرفته-اند. اقتصاد صنعتی زمانی

محصور در مرزهای ملی و مبتنی بر خط تولید کارگاه ها و کارخانه های بزرگ بود در حالی که در دوران جدید ملی گرایی اقتصادی مانع راه تولید تلقی شده و مشارکت در تولید که از نظر جغرافیایی پراکنده و نامتمرکز است معمول گردیده است. ۱. تقسیم کار میان واحدهای سیاسی برخوردار از دانش فنی و واحدهای سیاسی که دارای مواد خام و یا کارگر ارزان هستند مفهوم مزیت نسبی را ایجاد کرده و با این تقسیم کار عملاً هر واحدی جزئی از پیکره بزرگ-تر به شمار می رود و عمل می کند. تبلیغات به کمک ماهواره ها، اذهان مردم جهان را حتی علیرغم میل دولت ها و بدون آن که آنان کنترلی بر شیوه و حجم این گونه تبلیغات داشته باشند برای پذیرش هر کالای تولیدی آماده می کنند. در کنار آن سیستم های مالی روند این دادوستد بین کشورها را تسهیل می کند. ۲. به طوری که تجارت بین المللی ظرف مدت کوتاهی انجام می شود و دولت ها تاثیر و نقش کمی در کنترل چنین تجارت هایی داشته صرفاً قواعد و مقررات خود را با آن تطبیق داده اند. ۳. از نظر عده ای فروپاشی سیستم برتن وودز ۴ هموار کننده راه جهانی شدن در حوزه اقتصاد است. بی شک سازمان-های مالی، پولی، اقتصادی، تجاری، منطقه ای و حتی سازمان ملل متحد در این عرصه بسیار نقش آفرین و تاثیر گذار بوده-اند. الزام دولت ها به مقررات زدایی، حذف تدریجی تعرفه ها، خصوصی سازی، اصلاح قوانین مرتبط، پذیرش کنوانسیون-های مرتبط با مالکیت فکری و حل و فصل اختلافات تجاری در چارچوب مقررات سازمان تجارت جهانی، اصل رفتار ملی، پذیرش تعهدات دولت کامله الوداد و عدم تصویب قوانین محدود کننده را می توان مهم ترین الزامات و تعهدات دولت ها در حوزه اقتصادی بر شمرد که مبین محدودیت ها و مسئولیت های آنان می باشد.

منابع فارسی

۱. باقری، محمود – حجت زاده، علیرضا و رضایی، محمد تقی، "اجرای اصل آزاد سازی تجاری در سازمان جهانی تجارت: چالش ها و فرصت ها"، مجله پژوهش حقوق و سیاست، سال یازدهم، شماره ۲۷، پاییز و زمستان ۱۳۸۸
۲. باهر، حسین، کنکاشی پیرامون اصل دولت کامله الوداد، مجله دادرسی، آذر، دی ۱۳۷۸، شماره ۱۷
۳. باهر، حسین، کنکاشی پیرامون اصل دولت کامله الوداد، مجله دادرسی، آذر، دی ۱۳۷۸، شماره ۱۷، ص. ۴۱
۴. بهکیش، محمد مهدی، اقتصاد ایران در بستر جهای شدن، تهران، نشر نی، ۱۳۸۱،
۵. بینات، ابوالقاسم، چگونگی الحاق به سازمان تجارت جهانی، تهران، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۸۱،
۶. جان بیلیس، استیو، جهانی شدن سیاست، روابط بین الملل در عصر نوین، ترجمه ابوالقاسم راه چمنی و دیگران، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر، تهران
۷. تار، فتح الله، "استفاده از مقررات زدایی در رفع موانع تولید"، مجله مجلس و پژوهش، شماره ۵۲، سال ۱۳۸۵
۸. رجایی، فرهنگ، پدیده جهانی شدن، وضعیت بشری و تمدن اطلاعات، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران، چاپ دوم، آگاه، ۱۳۸۲
۹. رشیدی، علی، "نقش تحولات اقتصادی بر متغیرهای اجتماعی و سیاسی"، اطلاعات سیاسی- اقتصادی، مهر و آبان ۸۱
۱۰. شکوهی، مجید، حقوق رقابت بازرگانی در اتحادیه اروپا، چاپ اول، تهران، نشر میزان، سال ۱۳۸۱
۱۱. کنخدایی، عباس، ساختار و حقوق اتحادیه اروپایی، چاپ اول، پاییز ۸۰، نشر میزان
۱۲. میر شمسی، محمد هادی، اصل رفتار ملی در مقررات بین المللی حقوق مالکیت فکری، جامعه بین المللی و حقوق بین الملل در قرن ۲۱، به اهتمام دکتر سید فاسم زمانی، انتشارات شهر دانش، تهران ۱۳۹۲

English References

1. Blouin, Chantal, The Reality of Trade: The WTO and Developing Countries, NSI, North- South Institute, October ۲۰۰۴
2. Bruce, Nancy, Garrett, Geoffrey, and Bruce Kogut, The International Monetary Fund and Global Spread of Privatization, IMF, Staff Papers, Vol. ۲, No. ۵
3. Drahos, Peter and John Brathwaite, "Intellectual Property Corporate Strategy, Globalization, TRIPS in Context", (۲۰۰۲), (۴۵ WIS, INT'LLJ, p. ۲۰)

- Giddens, Anthony, *The Consequences Of Modernity*, Stanford University Press< Stanford, CT. . 1994.
- Goldblatt, David, David Held and Antony McGraw and Jonathan Perraton, *Global, Local political*, . (1997, (July- September), No. 22 Vol.
- Glusky, Sara, *Globalization Challenge Initiative, IMF Forces Water Privatization on Poor Countries* .
- Grinin "Modern Productive Forces and the Problems of National Sovereignty" .
- Haider A. Khan, *Making a Rules-Based Trading Regime Work: Globalization and the WTO Dispute* . 113, UNCTAD/DSGDP/173 "Settlement Industrialization and growth in the World Economy" No. 1996 March (10/2/92 (visiting date: 990933 Mechanism, Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=> 9
- Jayasriya, Lannishka, *Global Legal Studies Journal*, Vol.
- Julia La Qin, *Trade, Investment and Beyond: The Impact of WTO Accession on China's Legal* . 10 2007, September 191 Systems The China Quarterly,
- K.Sell. Susan. "What Role for Humanitarian Intellectual Property ? The Globalization of Property" . 11 .. 198p. 1. Rights "(MINN). L. SCI&Tech. Vol.
- MacComick, Neil; "Democracy, Subsidiary and Citizenship in the European Commonwealth" . 12 . (1997 (31 & PHIL,
- Maskus, Keith E. , *Intellectual Property Rights in the Global Economy, the Economics of* . 13 Intellectual Property Rights and Globalization
- Matsushita Mitsuo, *Basic Principles of the WTO and the Role of Competition Policy*, . 14 . 2004, Washington University Global Studies Law Review, Volume
- Meltzer, Joshua, *State Sovereignty and Legitimacy of the WTO*, U.Pa.J.Int`Lecon.L., vol. . 15
- Milner, Helen V., *Globalization, Development and International Institutions: Normative and* . 16 , No. 3 Vol. 2000 Positive Perspectives, Review Essay, December
- Moschini, GianCarlo, *Intellectual Property Rights and the World Trade Organization: Retrospect* . 17 and
- Prospects, *Agricultural Policy Reform and the WTO: Where Are We Heading?*, Edward Elgar . 18 Publishing
- Naoshi Doi and Hiroshi Ohashi, *Empirical Analysis of the National Treatment Obligation Under* . 19 2012 the WTO: The Case of Japanese Shochu January . 20
- Nancy Brune, Geoffrey Garrett, and Bruce Kogut, *The International Monetary Fund and the* . 21 2004, International Monetary Fund, 2, No. 01 Global Spread of Privatization, IMF Staff Paper, Vol.

Nancy, Alexander, The Roles of The IMF, the World Bank, the WTO in Liberalization and .22
, <http://www.ServicesForAll.org>, (visiting 2006 Privatization of the Water Services Sector, October
(2006/2/20) date:

Nayef R.F. Al-Rodhan, Historical Milestones of Globalization, Geneva Centre for Security Policy, .23
2006, 19 June

Paul Bairoch and Richard Kozul – Wright, "Globalization Myths: Some historical Reflections on .24
, Integration

723] ECR 1986 [84/ 102 and Marshall Case 1629] ECR 1979 [78/ 148 Ratti Case .25

Richard Bellamy & Dario Castiglione, Building the Union, The Nature of Sovereignty in .26
(1997, LPHIL, (1) the Political Architecture of Europe,

Shahzad Akbar Khan, Intellectual Property Law and .27
(2006/2/20).pdf. (Visiting date: 1/19 <http://www.Supremecourt.gov.pk/ijc/Articles/1Globalization.p>.

Shrybman, Steven, The First WTO Case to consider issue of copy write protection involved a .28
challenge by the EC to certain provisions of the US Copy write Act establishing certain limitations on
, mht 2006 the exclusive rights of copywrite holder, Aug.

(1996) Strange, Susan, The Retreat of the State, The Diffusion of Power in the World Economy, (.29

Wang, Guigo, The Impact of Globalization on State Sovereignty, Chinese Journal of International .30
, 2/3, 2004 Law,

Walraven, Katherine, Looking for Facts in the GATS Attack: Impacts on Social Service Sovereignty, .31
17-07-2013.pdf, visited on 1/2006/1 available at: <http://www.princeton.edu/jpia/past-issues->